

2.15

Reke i fjorder og kystnære områder

Carsten Hvingel

carsten.hvingel@imr.no

Guldborg Søvik

guldborg.soevik@imr.no

Trond Thangstad

trond.thangstad@imr.no

► Status og råd

Reke er en nøkkelart i økosystemene i norske fjorder og kystnære områder. Med "kyst- og fjordreke" mener vi her den delen av rekebestanden som utnyttes som ressurs av kystfiskeflåten som opererer innenfor 12-milsgrensen. Fjordreker er i noen tilfeller delvis isolert fra reke utenfor

Kyst- og fjordreke

Pandalus borealis

Familie: Pandalidae

Maksimal størrelse: 16 cm og 20 g

Levetid: Maksimalt 10 år

Leveområde: I de fleste norske fjorder og kystnære områder, oftest på 200–500 m dybde

Gyteområde: Ikke beskrevet

Gytetidspunkt: Juni–november (eggene klekker i mars–juni)

Føde: Organisk materiale, åtsler, små krepsdyr og mark

Særtrekk: Reken er først hann, men skifter kjønn og blir hunn når den er 2–6 år

Nøkkeltall:

KVOTERÅD: Det gis ikke noen egen kvote for "kyst-/fjordreke"

FANGST (2007): 6 123 tonn

NORSK FANGSTVERDI (2007):

Total førstehandsverdi for all landet reke: 661,3 mill. kroner

Foto: Trond Thangstad

Reke, som egentlig heter dypvannsreke (*Pandalus borealis*), er den viktigste skalldyrressursen i Nord-Atlanteren, med et fiskeri på omkring 400 000 tonn årlig. Arten finnes også i de kaldere delene av Stillehavet. Reke er mest vanlig på 100–700 m dyp, men finnes både grunnere (opp til 20 m) og dypere (900 m) – i temperaturer mellom 1 og 8 °C.

Om dagen står reken ved bunnen hvor den hviler eller beiter på organisk sediment, små krepsdyr, mark osv. Om natten beveger den seg opp i vannsøylen for å beite på svermene av dyreplankton. Horisontale vandringer er mindre vanlig, men eggbærende hunner har tendens til å bevege seg mot grunnere vann rundt klekking. Reke er selv føde for mange fiskearter, spesielt torsk, men er f.eks. også blitt funnet i magen på sel (Figur 2.15.4).

Reken begynner livet som hann. Senere, når den er 2–6 år gammel,

skifter den kjønn og blir til hunn. Alder ved kjønnsskifte øker jo lenger nord den lever. Den kan bli opptil 10 år gammel og nå en lengde på 15–16 cm. Reken gyter i juni–november, avhengig av temperaturen på vannet den lever i. Eggene ligger festet mellom beina på undersiden av hunnen til rognen klekker i mars–juni året etter, igjen avhengig av temperaturen. En gjennomsnittlig hunn bærer omkring 1 700 egg (Figur 2.15.5). Når disse klekkes, flyter larvene til de øverste vannlagene hvor de beiter på småplankton.

Når reken skal vokse, kaster den det ytre skjellettet – rekeskallet. Når reken kryper ut av sitt gamle skall, begynner kroppen å ta opp vann og øke i størrelse, før det nye, bløte skallet begynner å bli hardt. Den egentlige veksten foregår så gradvis ved at det absorberte vannet erstattes av væv. Hunnene, som bærer eggene "limt" til skallet, kan kun vokse når de ikke bærer egg.

i det åpne hav, men regnes foreløpig ikke som egne bestander. Genetiske undersøkelser har imidlertid vist store forskjeller mellom rekene i fjorder på Vestlandet, i Troms og i Finnmark, noe som tyder på flere isolerte fjordpopulasjoner.

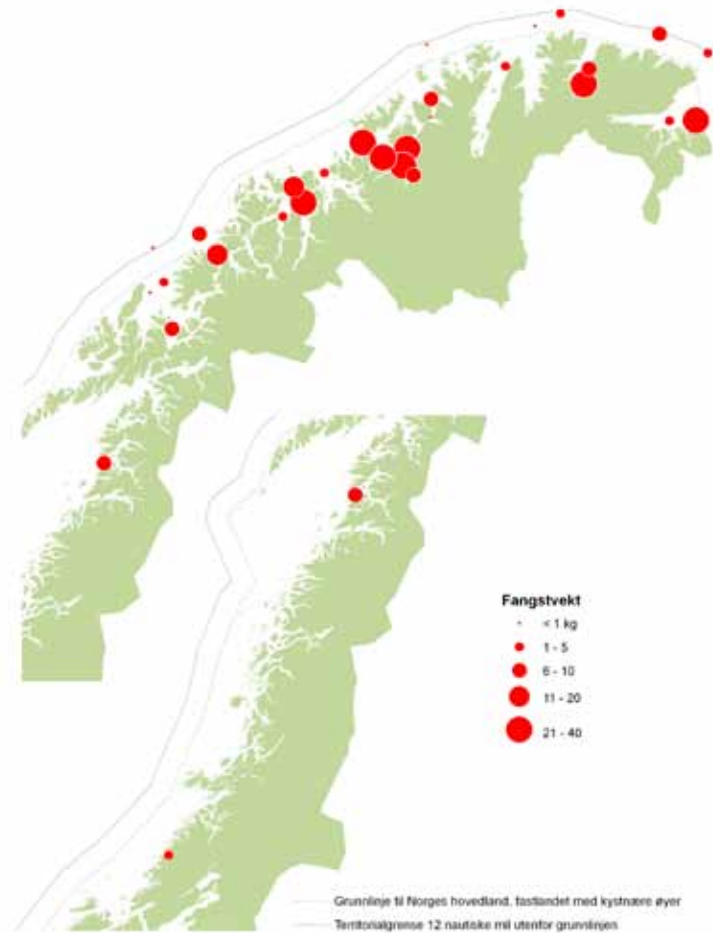
Sør for 62°N regnes ”kyst- og fjordreker” forvaltningsmessig som en del av bestanden i Skagerrak og Norskerenna, og nord for 70°N som en del av bestanden i Barentshavet. Rådgivningen på disse to bestandene gis av ICES, og begge karakteriseres som sunne og bærekraftig utnyttet.

I Skagerrak og Norskerenna har Havforskningsinstituttet et årlig reketokt som dekker de kystnære områdene. I de kystnære områdene nord for 62°N utføres det imidlertid ikke bestandsovervåking på reke, og Havforskningsinstituttet gir ikke forvaltningsråd på denne ressursen. Instituttet har imidlertid to årlige høsttokt som dekker kyststrekningen Stad–Varanger med tilhørende fjorder. Toktet er ikke lagt til rette for måling av rekebestandene, men reke fanges som bifangst i flere bunntål-stasjoner (Figur 2.15.1).

Fiskeri

Kystfiskeriet foregår hovedsakelig med små trålere som koker rekene om bord, og fangsten selges primært som ferske, kokte reker. Fisket finner sted langs hele kysten (Figur 2.15.2).

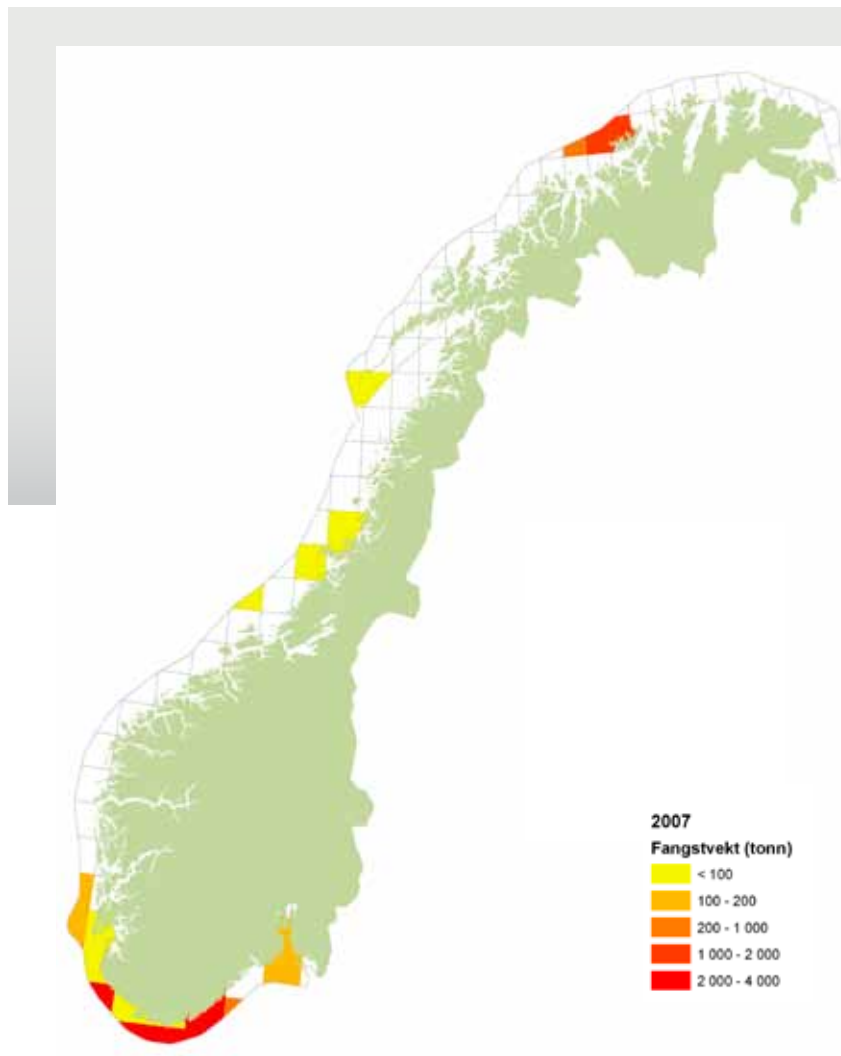
I perioden 1977–2008 har de årlige fangstene variert mellom 4 000 og 30 000 tonn

Figur 2.15.1

Fangst av reke (kg per trålhal) fra Havforskningsinstituttets fjord- og kysttokt i 2008.
Catch of shrimp (kg per trawl haul) from the coastal cruises conducted by the Institute of Marine Research in 2008.

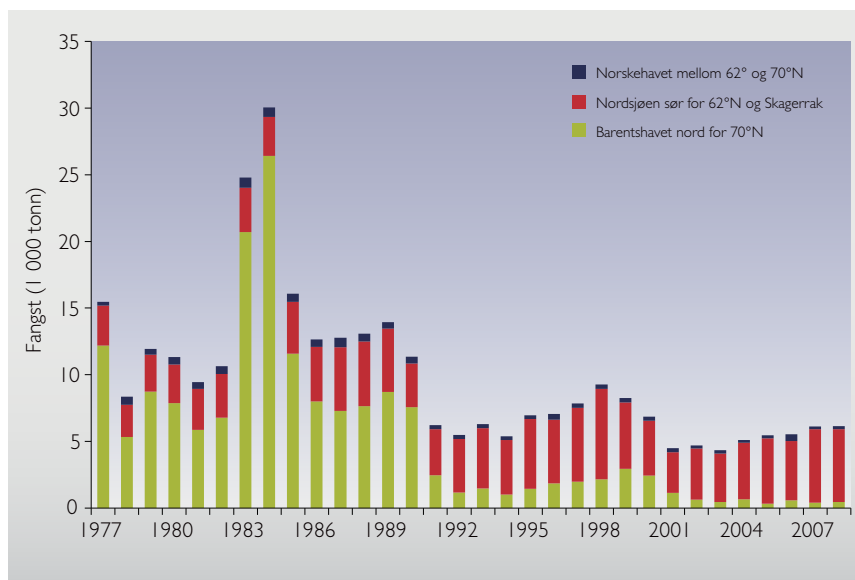
Figur 2.15.2

Fordelingen av kystfisket som rapportert i fangstdagbøker fra 2007.

Distribution of the coastal fishery as reported in logbooks in 2007.

(Figur 2.15.3). Siden 1990-tallet har de totale fangstene vært omkring 5 000 tonn årlig. I 2007 ble det landet 6 123 tonn reke fra norskekysten.

De største variasjoner i fangstene er sett i Troms og Finnmark. Mens landingene sør for 62°N har ligget omkring 3 000–5 000 tonn siden slutten av 1970-tallet, opplevde de nordlige fylkene et fall fra ca. 25 000 tonn i toppåret 1984 til mindre enn 1 000 tonn per år siden årtusensskiftet. Hovedårsaken til denne utviklingen var en gjennomgripende omstrukturering og effektivisering av rekeindustrien i Nord-Norge som især førte til at mange små rekestrålere, som før fisket langs kysten, ble erstattet av store fabrikkstrålere som fisker ute til havs. En vesentlig forskjell mellom rekebestandene i sør og nord er derfor at det fra Barentshavet nå kun er en marginal andel av landingene som kommer fra kystnære områder, mens det fra Skagerrak og Norskerenna årlig landes mellom 40 og 70 % ”kystreke”. Landingene fra Møre, Helgelandskysten, Lofoten og Vesterålen har aldri oversteget 1 000 tonn.

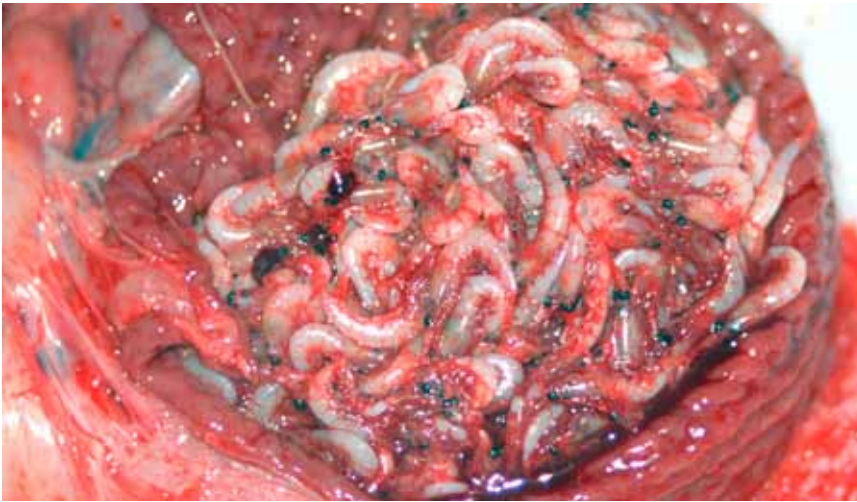
Figur 2.15.3

Rapporterte landinger av reke fra hele norskekysten fordelt på områdene Skagerrak/ Norskerenna nord til 62°N, norskekysten fra 62 til 70°N og kysten i Troms og Finnmark nord for 70°N.

Landings of shrimp from inshore areas along the whole Norwegian coast, divided into regions: Skagerrak and Norwegian Deep north to 62°N, the Norwegian coast north to 70°N, and the coast of Troms and Finnmark north of 70°N.

Northern Shrimp

The landings of northern shrimp (*Pandalus borealis*) from the fjords and inshore areas of Norway have varied between 4,000 and 30,000 tonnes the last thirty years. The fishery is conducted by small trawlers which boil the shrimp on board and sell them as fresh boiled shrimp.

Figur 2.15.4
Mageinnhold fra en sel med reke som livrett.
Stomach content of a seal with a particular taste for shrimp.

Figur 2.15.5
En stor voksen hunn sammen med årets rekeyngel.
A large female shrimp together with juveniles.